TALÁLKOZÁSOK A SÁMÁN FIÁVAL

Gennadij Ajgi magyar nyelvű kötete *A sámán fia* címmel jelent meg 1973-ban. A költő csuvas származású, de 1960 óta oroszul írja verseit. Rab Zsuzsa válogatása mégis csak a csuvas nyelvű kötetekre hivatkozhatott, mert Ajgit második anyanyelvén nem közölték akkoriban, s talán még ma sincs orosz kötete. A csuvasok, akiknek ő lett a legnagyobb költője, az óbolgárok és az egyik hun törzs leszármazottai, szegről-végről rokonaink tehát, már csak ezért is érdekesek számunkra. Történelmük folyamán sohasem rendelkeztek önálló államisággal, a tatár, majd az orosz birodalom fennhatósága alá kerültek, de meg- és túlélték a szovjet korszakot. Gennadij Ajgi anyai nagyapja még sámán (magyar szóval: táltos) volt, s a költő büszke is rá – anyjától még ő is sok varázsigét és ráolvasást hallhatott, melyek beépültek izgalmas, az ősiséget avantgárddal ötvöző költészetébe.

     Gennadij Ajgi 1988 őszén Szegeden járt. A világszerte ismert költőnek, akit Baudelaire-fordításaiért a franciák előkelő irodalmi díjjal tüntettek ki, s aki a magyar költészet legjavát is átültette csuvasra, ez volt az első külföldi útja, s még ezt is csak a gorbacsovi olvadásnak köszönhette. Barátja, Tabajdi Csaba, aki Szűrös Mátyás nagykövetsége idején kultúrattasé volt Moszkvában, hívta meg Magyarországra, s küldte Szegedre. A pártközpont sofőrje a Victor Hugo utca sarkán tette ki őt és orosz feleségét, s anélkül, hogy meggyőződött volna róla, valóban itt van-e a *Kincskereső* szerkesztősége, elhajtott. Ajgiék az Idegenforgalmi Hivatalba tévedtek, ahol – még csak néhány hete székeltünk mellettük, talán táblánk se volt – nem is hallottak a *Kincskereső*ről. De azért leültették a kopott orosz turistákat (mi másnak nézhették volna őket?), és némi tanakodás után felhívták az egyetem orosz tanszékét, hátha ott tudnak róluk vagy rólunk. Onnan szóltak nekem. Nem győztem mentegetőzni – főleg a sofőr bunkósága miatt –, de Ajgi legyintett: sokkal nagyobb megaláztatásokhoz szokott hozzá otthon, és azok a hölgyek igazán kedvesek voltak, pedig ő tudja, hogy itt nem nagyon szeretik az oroszokat… A Móra-kollégiumban tartott költői est jól sikerült; a kicsi, sovány, kiálló pofacsontú öregember mindenkit elbűvölt műveltségével, a magyar irodalomban való jártasságával, és azokkal a különös, nehezen követhető avantgardista versekkel is, melyeket a 73-as kötetből és az én friss fordításaimból válogattak össze a versmondók.

     Egy éven belül újra találkoztunk: Moszkvában, a

Nagy Imre-temetés előtti napokban. Ajgi akkor jött meg Svájcból, egy nemzetközi költőtalálkozóról, és Franciaországba készült – ennyit változtak az idők alig egy esztendő alatt. De a lakás, ahová meghívott, az orosz értelmiség nyomorát példázta. A mieinknél is nyomorúságosabb lakótelep, három inkább fél, mint egész szoba (a mi mértékünk szerint); az egyikben Ajgi mostohafia, a másikban a menye lakott férjestül-gyerekestül, s a harmadikban húzódott meg ő a feleségével, rozoga bútorok, foszladozó kárpitú székek között, s a lehangoló látványt csak a könyvek mindent elöntő áradata enyhítette. Én nem lepődtem meg ezen, hasonló, könyvekkel zsúfolt nyomortanyákon nemegyszer jártam már otthoni barátaimnál, s tapasztalatból tudom, hogy az orosz értelmiség színe-java ma is úgy él, mint egykor Dosztojevszkij világmegváltó terveket szövögető diákjai. (Ezért is utáltam meg a volgás, dácsás, Sztálin-barokk felhőkarcolókban lakó költősztárokat, akik az ellenzéki szerepében tetszelegtek nyugati útjaikon.)
     Ki tudja, megjelenik-e valaha még az az új Ajgi-kötet, amelyen 1987-88-ban többen is dolgoztunk: Tabajdi Csaba és Cs. Varga István szerkesztőkként, Cseh Károly, Zalán Tibor és én mint fordítók. Addig is vagy ahelyett hadd nyújtsak át ízelítőül néhány, eddig meg nem jelent Ajgi-verset. Mivel a többieké nincs kéznél, saját fordításaimból válogattam.

*

*   könnyeden*

*   lélegző-ékszer:*

*   szívélyességben – mely mintha szabadság volna!… –*

*   bánatból vagy*
*   töméntelenből –*

*   (a távol*
*   ködébe búva)*

*   vagy ama gyöngy mely fogalom csupán –*

*   maga a bánat*

*   mindig fehéren*
*   (akár a lélek)*
*   meggyötörsz*
*   (de milyen álom-*
*   tisztaság!)*
*   – és visszatérhet-e az ifjúságom?*
*   kínzás-megnembocsátás*
*

bsp   &*nbsp* (1980)

*

*   &n bsp   * 1.

*   &n bsp   ím tárgyai és meleg árad a tárgyaiból*
*   &n bsp   de a lépteiből is*
*   &n bsp   és ház-melegétől lesz melegebb a világ*
*   &n bsp   és tőle magától*
*   &n bsp   szebb otthonosabb ez a föld ha a fű meg a fák*
*   &n bsp   az övéi ha eggyé válva ragyognak*
*   &n bsp   (s hogy villant örömöm: hisz a tárgyai közti fuvallat*
*   &n bsp   akárha csak otthon olyan volt)*

           &n bsp   &n bsp   &*nbsp*2.

*   &n bsp   mint lisztben ülök hiszen oly csudajó   &n bsp   *
*   &n bsp   s bár furcsa lakályos e fagy*
*   &n bsp   e világban is óv melegít köpenyem*
*   &n bsp   könnyíti a várakozást*
*   &n bsp   ez az én örömöm a kemence zuga*

*   &n bsp   s a mezőn a burán*
*   &n bsp   nem is ismerek én mást (ó szent*
*   &n bsp   népem akárha anyám)*

           &n bsp
           &n bsp   3.

*   &n bsp   ím itt az idő (nem is ismerek én mást)*
*   &n bsp   s a burán mint lélek a fák közt*
*   &n bsp   csak lépteinek melege ahol ő nincs*
*   &n bsp   s bármely arc csak akárha a szél hogy rejtse előlem*
*   &n bsp   s kínok fénye örökre köröttem*
*   &n bsp   azt a hazát alkotja világgá*
*   &n bsp   (s mindegyre – akár neszezés! és ott leled őt hol*
*   &n bsp   már en-lelke se hajtja igába)*

*   &n bsp
           &n bsp
           &n bsp   (1978)*

(Szeged, 1992. április. 17. p.)

(A ***Baka István művei. Publicisztikák, beszélgetések*** *című kötetből)*

← Előző oldal *Következő oldal →*